

Regina Viljasaar: Klaasist King Kong ja superriik

15. oktoober 2014 04:30

Regina Viljasaar

KAS SUPERMINISTEERIUMIST saab järjekordne eneseküllane monoliit?

Kolme aasta pärast peaks Tallinnas valmima nn superministeerium – hoone, mis ühendaks rahandus-, majandus-, sise- ja sotsiaalministeeriumi. Leping arendajaga on kavas sõlmida juba novembris. Huvist on andnud märku kuus ehitusfirmat.

Foto: Vallo Kruuser

Ilmselt saab tõeks plaan, mida Andrus Kivirähk on nimetanud klaasist King Kongiks (vt EPL 21.6). Tõesti, seni teadaolevast ei selgu, kuidas ühe kontorihoone korrutamine kahega, majutatavate asutuste korrutamine neljaga ja parkimiskohtade korrutamine kolmega toob kaasa midagi muud kui järjekordse monoliidi. Selliseid on Tallinn niigi täis.

Mida oleks Eestil maailma büroohonete kavandamisest õppida? Tasub vaadelda kaht eri suunda.

Esimene suund on suurejoonelised superkontorid, mis üritavad olla ühtlasi töötajate vaba aja veetmise kohad. Riikidega võrreldes on rahvusvahelised korporatsioonid tihti jõukamad ja ka innovaatilisemad. Google, mille aastased kulud on umbes kaks Eesti riigieelarvet, avab Londoni kesklinnas 2016. aastal uue kontori, kus on 93 000 m² pinda 4500 töötaja kohta (umbes 21 m² ühe töötaja kohta, superministeeriumisse on kavandatud alla 14 m² töötaja kohta). Google'i hoonesse on kavandatud ronimissein, jalgpalliväljak ja ujumisbassein. Töökohad pole fikseeritud ning üle maja on pillutatud kott-toolid, istumisnurgad, nõupidamistoad ja -toakesed, peale selle tasuta toit ja kohv lugematutes puhkenurkades. Põhjus, miks Google'i kontor võimalikult palju puhkebaasi meenutab, on soov hoida töötajaid majas ja töömõtteis, lootuses, et kohviturgas või ujula riietusruumis lobisedes tullakse parima järgmise tehnoloogia uuenduse peale.

Apple'i, paljude meedia- ja reklaamifirmade bürood ning Skype'i Mustamäe peakorter on samadel printsiipidel kavandatud. Ma ei väida, et kõigepealt peaks uude ministeeriumihoonesse kavandama sauna ja kasetohust punutud kott-toolid, kuid kui armastame Skype'i kaudu müüa Eestit kui osavat, julget ja nõtket riiki, on nüüd võimalus näidata end muutustele avatuna.

Vähem töökohti kui töötajaid

Mu tuttavad ütlevad, et kodus töötades saab töö kolm korda kiiremini tehtud. Nn suurejoonelistel superkontoritel kõrval ongi teine trend, et töötajad on asukohast olenemata pidevalt võrgus. Nõnda kahanevad kontorihooned töölaudade arvelt ja koosnevad peamiselt eri suuruses koosolekuruumidest. Kui siiski kontoris olles tiimist eralduda soovid, pead leidma ühe vähestest laudadest-toolidest. BBC peakorteris Londonis on praegu kümne töötaja kohta kaheksa lauda ja prognoositakse, et 2020. aastaks jääb USA-s, Hollandis ja Suurbritannias kuus töölauda kümne töötaja kohta. Teisest küljest ei saa kõigi ametite puhul hakkama ainult sülearvuti ja andmepilvega ning üks argument on ka kindlasti istekohast tõusev turvatunne. Kuid tihti on arvutit ümbritseva nipsasjade ja perepiltide kollektsiooni ning sahtlis asuva kommikoti eesmärk saada lohutust, kui nõmedatele tööülesannetele on kulutatud palju tagumikutunde. Ei piisa ainult hoone arhitektuursete printsiipide muutmisest, öeldes: „Me võtame sinult tooli ära, et sa hakkaks ühe nurga asemel armastama tervet korrust!“ Ka asutuse töökorraldus vajab ülevaatmist. See viib tagasi lootuse juurde, et igapäev töö muutub ajapikku sisulisemaks, mitte bürokraatlikumaks.

Järeldus eelnenust ei ole, et kodutöö ja koosolekud on kõige õigem viis tööd teha, vaid, et lastes töötajatel oma päeva- ja tööüritusi ning ruumikasutust ise seada, saavad juhid teha järeldusi, kuidas kontori tööd paremini organiseerida.

Sinna saagu superlinnaosa

Nii Google'i kui ka BBC laadis kontorilahendused on tuletatud elust enesest – linnatänavalt. Nii juhuslikud kohtumised kui ka konkurents (tänavaruumile ja istepinkidele on linnas tavaline ja viib vahel millegi ootamatu ja toredani. Muutus vangla sarnastelt määratud ruumikasutuse ja päevakavaga kontoritest paindlikuma, elulisema ruumikasutuse poole on tervitatav, isegi kui mündi teine külge näitab, et erinevalt peaaegu vabast linnatänavast on siin tegu kontrollitud vabadusega ehk arhitektuuri kaudu inimeste käitumise mõjutamisega (nagu ostukeskustes).

Sotsioloog Richard Sennett on kirjeldanud majanduskriisi ühe põhjusena pankurite kapseldumist kõrghoonetesse, kus lakkas info normaalne liikumine. Omasugustega suheldes ei levinud ebameeldivad uudised, börsimaaklerite sotsiaalne ebakompetentsus suurenes ja nad kaugesid reaalsusest.

Kindlasti on Riigi Kinnisvara AS-ile teada argumendid, miks iga hoone, eriti nii mahu kui ka sisu poolest ülioluline ministeeriumihoone peab ümbritseva keskkonnaga seostuma. Töö-, äri-, elamis- ja puhkefunktsioonide koos eksisteerimine, et tekiks ööpäev läbi aktiivne linnaruum, on oluline juba tänavate turvalisuse seisukohast. Aga ka kohaliku ettevõtluse ja väiksema transpordivajaduse tõttu. Uue ministeeriumihoone illustratiivsetest vaadetest jääb mulje, et kavandatav maja asub justkui kontekstita tühermaal, mitte kesklinnas, miljööväärtusliku ja aktiivsete elanikega Uue Maailma asumis veerel.

Arvestades vajadust, et superministeerium seostuks võimalikult palju ümbrusega, pakun, et tervet linnaosa võiks vaadata kui ministeeriumi kampust ehk järelikult kui superlinnaosa. Nii et ministeeriumi kohvik oleks kõrvaltänavas, kohaliku kingsepa uus ateljee leiaks üüripinna ministeeriumi esimesel, tänavale avaneval korrusel. Korteriühistud võiksid ühistu koosolekuks kasutada ministeeriumi koosolekusaale ning kohalikud kodanikeühendused üürida töölauda ja videokonverentsiruumi. Töötajate lastehoid võiks olla avatud ka kohalikele lastele ja mõne ministeeriumi ürituse võiks korraldada Koidu tänaval. Kavandatav 216 autoga parklat võiks kasutada ka kohalikud elanikud, kasvõi öösiti. Pealegi näitavad kaks kavandatud üürnikku, majandus- ja kommunikatsiooniministeerium ning rahandusministeerium suurepärasest eeskujuga ametijalgrataste kasutamisel. Kas uue hoone ette tuleb ikka esinduslik rattaparkla?

RKAS-i prioriteet uue hoone arendamisel on olnud säästlikkus. Seda energiatõhususe ning ülalpidamiskulude küsimuses. Selline säästlikkus läheb aga pigem tehnoloogilise innovatsiooni alla, aga sotsiaalne innovatsioon jääb tagaplaanile. Selle asemel et kontorihooneid rohelisemaks ehitada, tuleks küsida, kas me üldse vajame selliseid kolosse?

Riik ei ole seal, kus on ministeeriumihoone, vaid seal, kus on inimesed. Ministeeriumide töötajad elavad peamiselt Tallinnas ja ümbruskonnas. Näiteks Saue 6000 elanikust iga viies käib Tallinnas tööl ja paljud neist töötavad just ministeeriumides. Ometi kuuleb tihti, et ministeeriumid ei suhtle omavahel ning ühe ja sama ala kohta tehakse eri majades lausa vastandlikke otsuseid. Samal ajal sõidavad eri ametite töötajad samast asulast sama bussi või rongiga tööle, et siis eri majadesse laiali minna ja omavahel ametlikus sõnastuses e-kirju saata.

Eesti valitsusasutuste trend on olnud kasutada üha rohkem digilahendusi. Samuti levib maailmas töö ja vaba aja piiride hägustumise trend.

Kas ei saaks ministeeriumide peahoone küsimust natuke rahulikumalt võtta, panustades rohkem koosolekusaalidele ja teistele suhtluspaikadele ning investeerida linnaosade ja asulate koostöökontoritesse, kus kohalikud saaksid kokku tulla, infot vahetada ning palju nüansse koha peal selgeks teha? Üks selline Sauele, teine Keilasse, kolmas Nõmmele... Et peamajas käies siis juba strateegilisemate küsimustega tegeleda.

Ehitatud keskkond paratamatult materialiseerib ning kaaskujundab meie mõtteid ja hoiakud. Nii on iga hoonega võimalus järgida *status quo*'d või panna alus uuele kultuurile. Riik, mis julgeb käituda sissejuurdunud mallidest erinevalt, oleks juba superriik.

See leht on trükitud EESTI PÄEVALEHE internetivärvast
Address <http://ep1.delfi.ee/archive/article.php?id=69946563>